СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 297 | Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 22. грудня, 1922. | VOL. XXX. | No. 297. | Jersey City, N. J., Friday, December 22, 1922. | THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ПРОПОЗИЦІЯ НА ЗМІНУ ІМІГРАЦІЙНОГО ЗАКОНА

ВАШІНГТОН, 20. грудня. — Демократичний сенатор з Лусіяни Рансдел вніс в сенаті резолюцію, після котрої сенат мавби установити спеціяльну комісію для евентуального (можливого) змінення обовязуючого телер іміграційного закона так, щоби до Злучених Держав допускати деяких підобраних імігрантів без збільшування обовязуючої тепер квоти.

Сенатор подає за причину свого внесення факт, що в рільничих та металевих промислах дається відчувати недостача робітника. Допущені імігранти малиб власне надаватися на заповнення сеї люки.

На основі внесення, комісія для розглянення потреби нового закона малаби складатися з трох членів іміграційного комітету сенату, і малаби вона предложити свої припоручення до 1. січня 1924. року.

РОБОТИ ТА ЗАПЛАТА В ПАДОЛИСТІ

ВАШІНГТОН, 20. грудня. — Бюро робітничої статистики при департаменті праці видало свій місячний огляд з робітничих умов в місяці падолисті с. р. На основі звіту бюро стверджує, що майже в усіх великих містах Злучених Держав поправилися роботи, себто стало більше робітників до праці.

Рівночасно бюро стверджує, що поправилася також робітнича заплата.

СЕНАТОВИЙ КОМІТЕТ ЗА ДАЛЬШИМ ОБМЕЖЕННЄМ МОРСЬКИХ ЗОРУЖЕНЬ

ВАШІНГТОН, 20. грудня. — Сенатовий комітет видатків заявився за тим, аби американський уряд навязав знов переговори з великими державами світа щодо заключення нових умов про обмеження воєнних зоружень на морю.

З ПРОЦЕСУ ЗА МАСАКРУ СТРАЙКОЛОМІВ В ГЕРИНІ

МАРІОН, Илинойс, 20. грудня. — Підчас нинішної росправи зізнавало знов кількох свідків, які самі пали жертвою масакри та вратували своє життє лишень завдяки припадкови.

Підчас росправи нині свідки знов вказали на двох обжалованих яко таких, що брали участь в заворушеннях. Один з них вказав на Кларка, другий на Гила. Один свідок зізнавав, що йо три рази були зловили страйкарі, але він за кождим разом потрафив вирватися їм з рук. Він має в своїм тілі 7 куль.

ДОМАГАЄТЬСЯ СКРІПЛЕННЯ ВИКОНУВАННЯ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНГТОН, 20. грудня. — Джорджійський конґресмен Апшо, один з найзавзятійших приклонників прогибіції в конґресі, підніс нині в конґресі домаганнє, аби всі ґубернатори стейтів на будуче складали присягу, що вони будуть виконувати по змозі своїх сил прогибіційний закон, а кождий публичний урядник та законодавець обіцяв публично, що він не діткне устами алькоголю.

СУД НА ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ ЗА СТРАЙК

ЛОС АНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 20. грудня. — Федеральний суд видав нині рішенне в процесі проти юнійних робітників, що підчас сьогорічного зелізничого страйку задержали були серед пустині поїзд підприємства Санта Фе. Суд засудив обжалованих страйкарів на два рик вязниці та 10,000 долярів грошевої кари. Страйкарі відповідали за злочин нарушення межистейтової торговлі.

ПРИЇЗД Д-РА ПАВЛА РОРБАХА ДО АМЕРИКИ

НЮ ЙОРК, 20. грудня. — Сюди приїхав з Берліна др. Павло Рорбах, відомий німецький публіцист та знаток східно-европейських справ.

Др. Рорбах приїхав до Америки, щоби збирати тут жертви на допомогу голодуючих німецьких дітий, котрих нужда послідними місяцями збільшилася так, що Німеччина побоюється, що яких 100,000 дітий може вмерти з голоду або недокорму сеї зими. Др. Рорбах промовляв на комерсі, який для нього урядили вчора нюйорські Німці та зібрав на згадану ціль 40,000 долярів.

Др. Рорбах відомий серед Українців зі своїх статий про Україну.

З КОНҐРЕСОВОГО ПРОЦЕСУ ПРОТИ МІНІСТРА СУДІВНИЦТВА

ВАШІНГТОН, 20. грудня. — Судовий комітет палати послів, котрий робив слідство в справі закидів, піднесених проти ґенерального прокуратора Догерті конґресменом Келером, думає покінчити завтра свою роботу та предложити сейчас конґресови свій звіт зі слідства. Загально сподіються, що ôреченне комітету буде прихильне для Догерті; комісія певно заявить, що вона не найшла основ для домаганого обжалования міністра.

ПРОФЕСОРИ ЗРІКАЮТЬСЯ СТАНОВИЩА ЧЕРЕЗ „МУНШАЙН"

З Північно-каролайнського Стейтового Каледжу Рільництва та Інжинерії зрезиґнувало чотирох доцентів, котрим закинено, що вони варять в дома „муншайн".

ЇХАТИ ДО УКРАЇНИ НЕ ЗАПРОХУЮТЬ!

В радянському посольстві в Берліні вивішено оголошеннє, в якому сповіщає ся всіх охочих їхати до України робітників-Німців, що на їх чекає там тяжке життє. Робітники-Німці, які одержують працю у німецьких концесіонерів на Україні, попереджуються, що вони не користуватимуть ні з яких вільгот і мають виплачувати на Україні натуральні податки. — Таке оголошеннє з'явилося в наслідок того, що много німецьких робітників, які поїхали на Україну та до Росії, починають повертати ся назад й виявляють своє невдоволеннє тим, що радянська влада неправдиво поінформувала їх про умови праці та життя і сим ввела їх у великі витрати на подорож, з якої вони не тільки нічого не скористали, а навпаки, мають лише втрати. —

СПЕКУЛЯЦІЯ ЗЕЛІЗНИЧИМИ КВИТКАМИ НА УКРАЇНІ

Купити в двірцевій касі залізничого квитка надзвичайно тяжко. Черга коло каси триває годинами, а по відкриттю каси виявляється, що квитків не вистарчає й на половину бажаючих їхати по залізниці, бо нема більше місць у потязі. Щоб напевнє забезпечити себе залізничим квитком, люди звикли заздалегідь кулувати квитки у спекулянтів, які купують у залізничих касієрів квитки у великім числі й потім спродують їх пасажирам по значно дорожчим цінам. Такий стан річей вважається нормальним і триває аж доти, поки хтось з представників влади лишиться без залізничого квитка. Тоді починаються розслідування, арешти та всякі кари.

На останньому тижні на залізничих двірцях у Київі було заарештовано 76 ріжних спекулянтів залізничими квитками. Серед арештованих було 7 касієрів, 3 агенти комерційної служби, 2 конторщики, 8 урядовців для доручень і т. и. Слідство викрило надзвичайне хабарництво та спекуляцію. Встановлено, що касієри передавали через урядовців цілі пакунки квитків, які роздавались на улиці спекулянтам, і зараз тутже починався спродаж квитків пасажирам. Встановлено. Встановлено, що більш двох третин залізничих квитків роспродувалось в такий спосіб.

Великі зловживання з продажем залізничих квитків викрито також у Харкові та в Ростові. Викрито банду спекулянтів та фальшивників залізничих квитків. В Ростові банда мала свою друкарню, в якій було друковано фальшиві залізничі квитки для всеї України. Встановлено також, що бандою було вкрадено 700 тисяч квитків надісланих у Харків з Москви. Серед арештованих злочинців є много урядовців, які займали високі посади.

НОВІ ПОЛЬСЬКІ БАНКНОТИ

В найблищому часі в Польщі появляється нові банкноти по 50 тисяч, формату дещо більшого, як банкноти по 10 тисяч.

СВЯТО 1. ПАДОЛИСТА В ЙОЗЕФОВІ

Військовий табор Галицької Армії в Йозефові провів торжественно наше державне свято. В навечеріє грали в таборовому театрі „Бондарівну". Дня 1. падолиста ранком відбулась на площі перед таборовим театром полева Служба Божа, в якій взяв участь також посол З. У. Н. Р. з Праги та чеський і український командант табору. О 11. год. передполуднем грала на площі таборова оркестра вязанку українських пісень, а вечером відбувся концерт, попереджений промовою чет. К. Крушельницького. Дальше ішли продукції таборового хору під управою пор. Швеція, декламації, і вкінці діточа вистава К. Малицької „Козацькі діти".

Свято пройшло незвичайно гарно, засвідчуючи, що наше військо розуміє вагу хвилі й високо держить державно національний прапор.

ПРОГРАМА МАДЯРСЬКИХ ФАШІСТІВ

Мадярські денники поміщують маніфест мадярських фашистів, який проголошує таку програму: 1) Здавити всяку акцію, яка спинює або обнижує національну продукцію. 2) Недопустити, щоби люде незмірно збогачені паскарством вели розкішнє життя і цим робом викликували ворожий настрій мас 3) Впорядкувати відносини в державі і відділити публичну владу від всяких впливів економічних кол. 4) Сперти життя суспільне на засадах християнської моралі.

УКРАЇНСЬКИЙ СЕЛЯНСЬКО-ПАРЛЯМЕНТАРНИЙ СОЮЗ

Ще один меморіял був переданий „До високих урядів культурного світу", а саме від імени „українського-парляментарного союзу", у який входять наддніпрянські партії українська селянсько-соціялістична, українська самостійників соціялістів, українське народне обєднання, українська трудово-соц. та Всеукраїнське Обєднання Діячів Земського й Міського Самоврядування. У меморіялі нагадується суть переяславського договору та історію взаємин українсько-московських з часу вибуху революції 1917 р. Меморіял домагається усунення московської окупації України шляхом наказу з боку держав Антанти та негайної допомоги голодуючому населенню, підпорядкованої міжнародній комісії.

За те меморіял обіцює, що український нарід льояльно додержуватиме всі зобовязання супроти держав, які допоможуть йому.

ЗАМАХ НА ЗІНОВІЄВА

В Петербурзі в день початку четвертого конґресу Комінтерна агенти петербурського державного політичного відділу затримали трьох невідомих, вдягнених в форму червоноармейців, які мали при собі зброю й бомби. Як виявилось, затримані були петербурськими робітниками-безробітниками, які були звільненні за скороченням штатів. Виясниось, що вони чекали на автомобіль Зіновієва. Переводиться судо слідство. Совітській пресі запропоновано здержатись від друку всяких звісток про цю справу.

ВЖЕ ВИЙШОВ

КАЛЄНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

НА 1923 РІК

Зладив Редакційний Комітет.

Редакція Календаря поклала собі за завдачу показати нашій еміграції ті дороги, якими поневолені народи ішли, щоби добути собі волю і державу. „Три політичні убийства" переказують історію Вільгельма Телля, який убив цісарського тирана в Швайцарії, відтак історію славної французької дівчини Шарлютти Корде, яка вбила голову горлорізів Марата та історію німецького студента Занда, з якого руки згинув хрунь-зрадник Коцебуе.

Де є Українець, що не цікавиться Шін-фейнерами і визвольною борбою малого народу Айришів? — У Календари є подана коротка історія тої боротьби від самого початку аж до теперішних часів.

А вжеж певне кождий буде радий довідатися, що Італія стала державою доперва в другій половині XIX віку. Єще сто літ назад навіть прозви „Італіяни" не було. Австрійці і Французи ґаздували у них так, як тепер Ляхи, Москалі і Румуни на нашій земли. Наш Календар описує геройчну боротьбу італійських патріотів проти наїзників, їх самопосвяту, жертви і муки. Колиж нині Італія є свобідною і сильною державою, то і Україна мусить добути свого права.

У статті „Хлопські держави" виказується, що найкращі порядки і правдиве щастє є тільки у добре зорганізованих державах селян — та що Україна має змогу бути справдішним раєм для своїх горожан.

Крім того є чимало ріжних оповідань Поліщука, Кобилянської, Бурлаки, поезії Лепкого, Олеся, переводи з чужих мов, деякі статистичні дати із України та повно сміхованок і жартів.

Календар є більшого формату, друк дуже четкий.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

За малі гроші будете мати книжку, яка придасться Вам не тільки на оден рік, а на все до Вашої бібліотеки.

Пишіть за Календарем на адресу:

SVOBODA, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОЛЯКИ ВЖЕ ЗНОВ МАЮТЬ НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА

ВАРШАВА, столиця Польщі, 20. грудня. — Нині польське національне зібранне (спільна сесія сойму і сенату) вибрало новим президентом Польщі на місце убитого Нарутовича, Станислава Войцеховського, дотеперішнього польського посла в Лондоні.

Він одержав 298 голосів на 519 голосуючих.

Польські соціялісти і деякі не польські посли голосували на професора Моравського з Кракова.

Новий польський президент Войцеховський належить до партії польських людовців з табору Вітоса. В кабінеті Скульського він був міністром внутрішних справ.

СУД НАД НЄВЯДОМСЬКИМ

ВАРШАВА, 20. грудня. — Убийник першого президента Польщі Нарутовича, Нєвядомський, має стати не перед військовим але перед цивільним судом дня 29. с. м.

ЖАЛОБА В ПОЛЬЩІ

ВАРШАВА, 20. грудня. — В цілій Польщі проголошено жалобу з причини замордовання першого президента Польщі Нарутовича. Військо має обходити жалобу 6 тижнів, а цивільні уряди два тижні.

АМЕРИКА НЕ ГОДИТЬСЯ НА КОНТРОЛЮ ДАРДАНЕЛЬСЬКОГО ПРОЛИВУ ЛІҐОЮ НАРОДІВ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 20. грудня. — Американський амбасадор Чайлд повідомив членів близкосхідної конференції, що Злучені Держави не годяться, аби контролю над Дарданельським проливом виконувала яка міжнародня комісія, наприклад з рамени Ліґи Народів. Натомісць Америка хоче дійсної свободи проїзду Дарданелями для всіх держав на основі договору кождої держави з Америкою.

ТУРКИ ХОТЯТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ ШКІЛ

ЛОЗАННА, Швайцарія, 20. грудня. — Голова турецької делеґації на тутешній близкосхідній конференції, Ісмет паша, повідомив американську делеґацію, що одержав депешу від Мустафи Кемала паші, в якій він заявляє, що турецьке правительство годиться, аби американську колеґію отворено наново у Смирні (в Малій Азії) і не має нічого проти сього, аби Американці отворяли свої школи денебудь в Туреччині.

В ГРЕЦЬКО-ТУРЕЦЬКІЙ ВІЙНІ БЕЗ ПОТРЕБИ НИЩЕНО МІСТА І СЕЛА

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 20. грудня. — Комісія Міжнародного Червоного Хреста ствердила, що вчасі греցько-турецької війни в Малій Азії спалено і знищено без найменьшої військової потреби міста і села на просторі 200 квадратних кільометрів, Ся комісія заявляє теж, що в Малій Азії етпер загибає з голоду 180,000 бездомних осіб, головно женщин і дітий.

ЗА РІК В АНҐЛІЇ ЗБАНКРОТУВАЛО 2,824 БИЗНЕСИ

ЛОНДОН, 20. грудня. — В 1921-ому році забнкротувало в Анґлії 2,824 бизнеси.

Се найбільше число банкротств в Анґлії від 1883 року.

КЛЄМАНСО ДОМА

ГАВР, Франція, 20. грудня. — Нині сюди прибув у поворотї з Америки бувший французький премієр, Жорж Клємансо.

Він заявив, що радий, що вернувся до Франції, але жаль йому, що покинув Злучені Держави. Желав усім веселих свят Христового Різдва і щасливого Нового Року і хотів вибиратися в дорогу до Парижа.

Кореспонденти питались його, яка його думка про те, якби Франція заняла німецьку углеву область Рур.

„Я боюсь, що Німці тоді проголосили би там страйк" — сказав Клємансо.

По дорозі морем 83-літний старець чувся дуже добре. Їв, як і в Америці, богато варених яєць і на сніданне „грейпфрут". Сього овоча привіз собі з Америки дві паки і казав, що дуже здорово його їсти на сніданне.

З Гавр відїхав автомобілем до Парижа.

ФАШІСТИ ХОТЯТЬ СТАТИ ІТАЛІЙСЬКИМ ДЕРЖАВНИМ ВІЙСКОМ

РИМ, столиця Італії, 20. грудня. — Італійські фашісти мають намір оставити теперішню свою чинну армію на будуче яко державну армію під назвою „міліція національного безпеченьства".

Сей плян вони тепер обговорюють і хотять передати його до вирішення міністерському кабінетови.

БОЛЬШЕВИКИ МАЮТЬ ФАБРИКУ АВТОМОБІЛІВ

РИГА, столиця Латвії, 20. грудня. — Сюди привезено з Росії на показ один малий автомобіл з нової фабрики, яку веде московський большевицький уряд під своїм зарядом.

(Чи не хотять комісари втікати тими автомобілями з Росії?).

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КРИВИЙ ПИСОК.

Львівський український тижневик „Слово" (ч. 9) пише:

Коли з криміналу в Стрию вийшов гурток Українців, вплався між них якийсь панок з дуже широкою „патріотичною" губою. Супроти Польщі і Поляків був під кождим зглядом непримиримий. З кождого його слова капала ворожа кров. Коли так вже ан своїх слухачах зробив вражіння щирого і завзятого українського патріота, всів на Петрушевича і його уряд. Доказував, що всі наші невдачі і всі нещастя, які валяться на наші голови, завинила теперішня політика Петрушевича, і, як його не знищимо, то вже нас цілковита заглада.

Такі патріоти, що зразу з нашого ворога луплять (словами) шкіру живцем, але потому ріжуть (без ножа) Петрушевича, трапляються також в казнях, в котрих накопичені політичні українські арештанти. Всі вони силкуються доказати, що як наші національні невдачі, так і всі труси, арешти, процеси і засуди є вислідом безглуздої і злочинної політики Петрушевича, та що всі ті, що мучаться у вязницях, то жертви його божевілля, як не чого гіршого.

Ми звертаємо увагу нашої суспільности на одно: Наші найсердечніщі (Поляки) ще добре не знають нас. Вони гадають, що одинокою перешкодою угоди є довіре нашої суспільности до теперішньої політики Петрушевича. Вони надіються, що як се довіре підітнуть, то всі ми зараз таки зголосимось під прапор білої птиці. Наші найсердечніщі знають також, що слово Петрушевича аліянтські держави вважають за слово українського народу. Отже найсердечніщі думають, що як Українці звалять Петрушевича і на його місце поставлять кого іншого, то хочби він робив далі тесаме, що робить Петрушевич, аліянти будуть гадати, що ми звалили Петрушевича за його непримиримість.

Всі ті „патріоти", що з такою критикою нашого уряду у Відні крутяться, яко арештанти і яко не арештанти, між українськими вязнями й іншими жертвами свого патріотизму, всі вони платні агенти наших найсердечніщих. Кождому такому „патріоті" відповіджте так, щоби вашу відповідь почув на своїм власнім лици. А ні, то бодай скажіть йому словами пословиці: „Добре куме говориш, тільки біда в тім, що кривий писок маєш!"

Арештант.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ МАЮТЬ НІЧОГО СПІЛЬНОГО З ПОВСТАНЧИМ РУХОМ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Так званий „український" советський чи радянський уряд, який Москалі держать на Україні, написав через своє посольство у Варшаві до польського уряду, що він не має нічого спільного з повстанчим рухом у Східній Галичині; що туди з України не переходили жадні большевицькі ватаги; та що він дуже оберігає риську „границю" над Збручем, аби туди хто не перейшов воювати проти Польщі.

Той „радянський" уряд додав ще від себе, що він не нарушував і не нарушує і не гадає нарушувати „добросусідських" відносин з Польщею. Длятого вона не повинна глядати дійсних причин повстання в Галичині в нельояльности так званих „українських" большевиків до доброї сусідки Польщі, але таки в самій політиці польської влади у Східній Галичині.

Ся большевицька заява польському урядови свідчить, що так званий „український", а на ділі московський уряд з Харкова — се добрий сусід заборчої Польщі. Він шанує риський договір, яким віддав західну Україну Польщі; і проти неї в нічому ніколи не виступає.

Большевицькі агітатори в Америці і в Канаді, хотячи обдурити людий, пустили брехню, що повстанчий рух у Східній Галичині викликали большевики з України, а навіть, що вони його виконали. Кричали вони, що навіть сі повстанці, котрих Ляхи розстріляли, се теж большевики.

А тимчасом „їх" „уряд" все те заперечив.

Польський уряд повинен тепер похвалити „наших" большевиків, що вони шанують риський договір, та що живуть з Польщею в добросусідських зносинах.

А Українці повинні знати, що треба їм числити на власну силу і її щораз більше скріпляти, а від „добрих сусідів", що в Ризі дня 18. марта, 1921, розміжувались над Збручем для України нічого доброго не вижидати.

Чи той чужий уряд сидить в Харкові чи у Варшаві, він все чужий, окупаційний і ворожий Україні. Польські Твердохліби вірять в Польщу, а московські в Москву, але український нарід повинен відкинути як одних так і других окупантів і будувати тільки на власній силі, яка мусить зломити обох сих окупантів України.

ВИБОРИ ДО ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ ПІД ОКУПАЦІЄЮ ПОЛЬЩІ

(Від власного кореспондента).

Нарешті можна вже виробити собі ясне понятте про те, як пройшли вибори до польського сойму на тих українських землях, які знаходяться під окупацією Польщі.

Як відомо, становище українського народу сих земель супроти виборів до польського сойму було неоднакове.

Українська Галичина, стоячи на тім, що вона не належить до Польщі, тільки творить окрему державу цілість під суверенністю держав антанти, **рішила не брати участи в виборах.** Се рішенне приняли всі українські партії, після чого санкціонувала його Українська Національна Рада, найвисша державна влада української Галичини.

Инші українські землі, а саме Волинь, Холмщина і Підляше, які творили часть Української Народньої Республики і які дісталися під Польщу наслідком риського договору між Польщею і Совітською Московщиною й Радянською Україною **рішили знов узяти участь у виборах.**

Волинь виходили з того становища, що доки риський договір правно обовязує ті держави, які його заключили (себто з одного боку Польщу, з другого Совітську Московщину й Радянську Україну), і доки інші держави, хоч не признали його правно, однаке фактично з ним числяться, — доти українському народови Волині, Холмщини й Підляша треба числитися з тим фактичним станом, що Польща вважає сі землі приналежними до Польщі. Числячися з сим станом, треба сим землям узяти також участь до польського сойму й сенату, щоби в сих установах виступати в обороні українського народу.

Через се неоднакове становище українських земель супроти виборів до польського сойму треба окремо обговорити вислід виборів у Галичині, а окремо на Волині, Холмщині й Підляшу.

* * *

Галичина.

Щоби рішенне не брати участи в виборах до польського сойму перевести в життє, на се треба було не аби якої одноцушности, відваги й витревалости.

Бо Польща рішила всіми способами опір українського народу Галичини проти виборів до польського сойму зломити і таким чином показати світови, зокрема державам антанти, що український нарід взяв участь у виборах до польського сойму, отже тим самим признав приналежність своєї землі до польської держави.

Польський виборчий закон не знає виборчого примусу, значить, можна брати участь у виборах або ні і можна свобідно агітувати проти участи в виборах. Се ствердив в цілім ряді рішень і найвисший краєвий суд, застановляючи судові дохождення проти Українців, арештованих за те, що агітували проти участи в виборах.

А однаке польська окупаційна влада не жахалася ніякого безправства, ніякого насильства, щоби примусити українське населенне взяти участь у виборах.

Воєводи видали окремі зарядження проти агітації проти участи в виборах. За агітацію проти участи в виборах заряджено масові арештування. На Українців, які відмовилися бути членами виборчих комісій, наложено великі грошеві кари. В кінці в сам день виборів жандармерія й військо виганяли людий до голосування.

Кілька тижнів перед виборами заведено в цілій українській Галичині **наглі суди**, а перед самими виборами польське правительство **дало генералови Галлерови повновласть военного диктатора української Галичини.**

Щодо сеї диктаторської власти генерала Галлера, треба зазначити, що його іменовано диктатором в найбільшій тайні. Польські часописи, які оголосили декрет правительства про диктаторські повновласти Галлера, сконфісковано і в редакціях переведено строгу ревізію.

Польському правительству ходить очевидно о те, щоби світ не знав, що в Галичині панує польський военний диктатор.

Та не тільки одним насильством рішило польське правительство зломити опір українського народу проти виборів до польського сойму.

До насильства долучило воно **підкупство.**

Годі, люди не святі, і в найліпшім народі знайдуться злі одиниці або й гурти. От німецький нарід яку має національну свідомість, а й серед нього знайшовся гурток запроданців під проводом бувшого висшопруського урядовця Дортена, який агітує за відірванне надренських областий від Німеччини й утворення окремої надренської республики під протекторатом ..париж.

Так і серед українського народу в Галичині знайшлося кількох запроданців під проводом Михайла Яцкова й Сидора Твердохліба, які розвели агітацію за участь українського народу Галичини в виборах до польського сойму. Для сих запроданців польська влада придумала фірму „української хлопської" (чи хліборобської) партії, видала під сею фірмою спис кандидатів і розвела агітацію за сими кандидатами.

Як рішуче боровся український нарід Галичини проти сього гуртка запроданців, видно з того, що Твердохліб і ще кількох кандидатів на послів не дочекали до виборів.

* * *

В кінці до насильства й підкупства Поляки долучили ще й **обман.** В день виборів по всій Галичині появилася отся відозва:

„Телеграма!

Відень, 1. падолиста 1922.

До Народного Комітету у Львові, Ринок, ч. 10. Візвіть усіх виборців, щоби 5. падолиста с. р. станули до голосування до сойму. — **Д-р Петрушевич.**

Отсей зазив нашого диктатора подаємо до відома і просимо всіх солідарно й масово взяти участь у виборах до сойму. — **Д-р Бачинський.**

Львів, 1. падолиста 1922."

Тут треба подивляти не так безсоромність, як глупоту польської окупаційної влади. Що Поляки готові на найбільше нечесне діло, се ми знаємо. Але таки годі було допустити, що вони аж такі дурні. Бо справді треба бути останнім дурнем, щоби сподіватися, що хтось з Українців повірить, що се дійсно Президент Української Національної Ради Д-р Евген Петрушевич і голова наорднього комітету д-р Володимир Бачинський взивають їх до участи в виборах.

По виборах польська преса оголосила, що „українська хліборобська партія" здобула 5 мандатів. Подумайте, на цілу українську Галичину всего пять мандатів, тай то не українськими голосами, а голосами Поляків і тих Жидів, які слухають кождого польського посіпака, бо Полякам залежало на тім, щоби мати в соймі хоч пару людий, які нібито в імени українського народу заявилися за приналежністю Галичини до Польщі.

Одначе з тими пяти мандатами „українських хліборобів" і досі справа не зовсім вияснена. В пресі оголошено імени тільки трьох послів: о. Микола Ільків з Перевізця коло Калуша, Омелян Залуцький з Коломиї і війт Дутчак з Косманчин. Імена ще двох послів досі не оголошені.

Про особи згаданих трьох польських запроданців треба сказати ось-що: **Ільків** ще молодий чоловік, тип двірського прислужника, підчас російської інвазії був москвофілом, тепер є польським запроданцем, а про його моральну вартість говорить найліпше те, що духовна власть його суспендувала за нечесне життє. **Залуцький** був директором економічних товариств „Чорногора" і „Добробут" і в обох господарив так, що його суспендовано за грошеві надуження. Щоб ратуватися, запродався Полякам. А **Дутчак** — се звичайний тип війта-„хруня".

І таких трьох чи пятьох запроданців має представляти волю цілого українського народу Галичини. Кого Поляки думають сею комедією обдурити? Адже цілий світ знає, що український нарід Галичини, не зважаючи на страшні репресії, не взяв участи в виборах до польського сойму!

І так український нарід Галичини **віднїс побіду в боротьбі,** яку йому накинула польська окупаційна влада, переводячи в Галичині вибори до польського сойму. Всі польські безправства й насильства відбилися о залізний мур однодушної волі українського народу, який заявив, що не вважає своєї землі частю польської держави і тому не візьме участи в виборах до польського сойму, — **і ту заяву скріпив ділом.**

Участь у виборах до польського сойму в українській Галичині взяли тільки Поляки й Жиди.

Щодо Жидів треба зазначити, що жидівські національні організації заявили, що вони беруть участь у виборах тільки тому, щоби в польськім соймі обороняти права жидівського народу. Отже їх участь у виборах **не означає признання польської державности в Галичині,** бо вони в польсько-українськім спорі за Галичину зберігають невтральність.

* * *

Волинь, Холмщина, Підляше.

Вибори на сих українських землях були великою, при тім дуже гіркою несподіванкою для Поляків. Вони числили на те, що тамошнє українське населенне не має високої національної свідомости і дасться по части залякатися польським властям, по части одурити польським партіям, — тай вибере послами самих Поляків.

Одначе перечислилися! Українське населенне сих земель виявило велику національну свідомість і солідарність, таку велику, що о її мур розбилися всі безправства, насильства й хитрощі Поляків.

Щодо польських хитрощів треба зазначити, що на сих українських землях виступила польська партія „Визволене" з чортівською хитрістю, щоби позискати голоси українських селян для своїх кандидатів. Ся партія має доволі радикальну політичну й соціяльну програму; між иншими домагається розділу панських земель між селянство. Розуміється, стоїть вона на тім, що на українських землях панську землю мають дістати **польські** селяни. Одначе в виборчій агітації між українським селянством Волині, Холмщини й Підляша вона се промовчувала, а агітувала тільки під кличем: „земля селянам!" — удаючи ніби то приятелів українського селянства.

Одначе ні безправства ні насильства ні хитрощі польські на ніщо не здалися. На Волині не вийшов ані один Поляк послом! На Холмщині й Підляшу повиходили послами також Українці.

Разом на Волині, Холмщині й Підляшу вийшло **21 українських послів до сойму і шість до сенату.**

Ось їх імена:

Посли до сойму: 1. Андрій Братунь, учитель. 2. Антін Васильчук, інженер. 3. Павло Васильчук, агроном. 4. Яків Войтюк, редактор „Нашого Життя", рільник. 5. Др. Василь Дмитрюк, лікар. 6. Осип Дуда, гімназийний учитель. 7. Сергій Козицький, учитель. 8. Борис Козубський, більший земельний власник. 9. Василь Комаревич, учитель. 10. Марко Луцкевич, кооператор письменник. 11. Семен Любарський, учитель. 12. Степан Микївка, учитель. 13. Ілярион Павлюк, учитель. 14. Андрій Пащук, агроном. 15. Микола Пирогів, лікар. 16. Самійло Підгірський, адвокат. 17. Хома Приступа, агроном. 18. Осип Скрипа, учитель. 19. Юрій Тимощук, кооператор. 20. Сергій Хруцький, гімназийний учитель. 21. Максим Чучмай, кооператор.

Посли до сенату: 1. Протоєрей Дамян Герштанський, бувший член Української Громади в другій російській Державній Думі. 2. Олександер Карпинський, адвокат. 3. Олена Левчаківська, більша земельна власниця. 4. Лев Маркевич, більший земельний власник. 5. Іван Пастернак. 6. Михайло Черкавський, директор учительської семинарії.

Сі українські посли до сойму й сенату зїхалися 22. падолиста в Ковлі й перевели свою організацію. На зїзді не було тільки Марка Луцкевича, якого підчас виборів польська влада арештувала й доси держить у тюрмі.

На зїзді принято отсі рішення:

Посли до сойму утворили „Український Соймовий Клюб", який має 21 членів. Головою клюбу вибрано Антона Васильчука, заступниками голови Підгірського і Пирогова.

Посли до сенату утворили „Український Сенатський Клюб", який має 6 членів. Головою клюбу вибрано Ол. Карпинського, заступником голови Мих. Черкавського.

Всі посли до сойму й сенату утворили спільну „Українську Парламентарну Репрезентацію", яка має 27 членів. Головою Репрезентації є кождочасний голова Соймового Клюбу, а заступником голови кождочасний голова Сенатського Клюбу.

Крім того утворено спільну „Парляментарну Комісію".

Зїзд обговорив програму і тактику українських послів у соймі й сенаті на найблизший час.

В звязку з сим зїзд рішив **не входити в ніякий з т. зв. хліборобами зі Східної Галичини** не давати їм ніякої моральної ні фактичної піддержки ні на парляментарнім терені ні поза ним, бо вони зломили свідомо український національний фронт, йдучи до польських соймових виборів проти виразної волі загалу українського населення Галичини і приймаючи мандати з рук польської адміністрації.

Отсе рішення українських послів Волині, Холмщини й Підляша найліпше свідчить, що між сими українськими землями й Галичиною **панує духова єдність,** а ріжні є тільки **способи,** якими вони борються проти польської неволі.

Сю духову єдність заманіфестувала також Українська Національна Рада, найвисша державна влада Галичини, присилаючи на зїзд українських послів у Ковлі привіт, який зїзд приняв манїфестаційно бурею оплесків.

Дня 28. падолиста отвираєтьєся новий польський сойм і сенат. Там жде українських послів Волині, Холмщини й Підляша важка боротьба.

Прага, 27. падолиста, 1922.

Д-р Михайло Лозинський.

ЧИ ПОКАЖЕМО СВОЮ СИЛУ?

Слова до односельчан в Америці із села Грусятичі, в Галичині.

(Допись).

Дорогі Односельчани!—

Доля розсіяла нас одиницями майже по усіх стейтах Злучених Держав. Число нас тут досягає до триста з родинами. Богато з нас живе в гарних обставинах. Та на жаль мушу виявити, що старанно переглядаючи часописі, я знайшов лишень кількох наших людий, що беруть участь в боротьбі за рідну державність.

„Громадяни, еміґранти із села Грусятичі, деб Ви не були, разом даймо новий почин до збирання на Фонд Негайної Допомоги. Шлім до Вашингтону і крім коло свого імени зазначуйте, що Ви із Грусятичі. Як збірка увінчається тисячею, я жертвую мій двотижневий дохід на Фонд.

Даймо почин, і негайно берімся до праці. Не відкладаймо на завтра, бо ляхкат не жде. Він виконує тортури, вязниці і смерть днесь.

Читаєте часопись, а чи Ви представляєте собі в уяві цей образ, страшний образ, як ляхкат безправно виконує смерть нашим дорогим героям. А вони, дорогі нам, перед хвилею смерти заклинають нас до боротьби проти ляха-ката.

Їм не страшно було віддати душу в жертву. Вмираючи, кликнули послідні слова: Нехай живе Україна!

А чи загляне совість в глибині у нашої душі, і чи буде нас богато із симпатією до сих нам дорогих братів-героїв? Побачимо. Як буде, то пімста катам.

Разом, Односельчани! Вирвім хоч ниточку, а загал сплете в кріпку линву а тоді енергійно ратуймо потопаюче судно!

Даймо поміч, даймо щире довіре тим людям, що гребуть утомлені, ратуючи наші справедливі ідеали!

Ратуймо, деб Ви не були. Спішім всі як оден, та не кажім що: „Без мене обійдеться", бо такому то і назви не буде, що не чує стонів і моря горя дорогої України.

Михайло Гузар,

Плендом, Н. И., Л. Ай.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

П. Б., Амстердам, Н. Й. — Ми вже помістили один раз справоздання, а коли є до нього які поправки, то чей зробіть у своїм місцевім Комітеті.

Очевидець, Балтимор, Мд.—Гаразд, що вдалося „Сватанне на Гончарівці", але не інтересне тільки для місцевих.

А. М., Вестерлі, Р. Ай. — Маєте правду, що треба слати протести, але ще важніще, щоби складати народний податок і ґратувати усім в „Обєднанни".

Г. Хлистун, Ню Йорк, Н. Й. — Імена всіх, що закупили українські бони або зложили датки на Фонд Негайної Допомоги, були оголошені у „Свободі". Коли хочете знати, чи деякі Українці в Ню Йорку сповнили свій громадянський обовязок, так читайте пильно викази з Вашингтону.

Ми не можемо для Вас перешукувати всіх виказів і глядати, чи сі або ті особи купили бони або чи зложили свою жертву на Фонд Негайної Допомоги, бо на такі річи не маємо часу. Але про се повинні знати **місцеві українські товариства.** В Ню Йорку є на 30,000 Українців малоне 50 українських товариств і **кождий** Українець повинен належати до котрого з них. Вже маєте право і громадянський обовязок спитатись кождого стрічного Українця: **До котрого товариства Ви належите?** А потому в сім товаристві можете звідатись, як сей його член сповняє свої народні обовязки. Бож кожде товариство бере участь в народній роботі і воно контролює, чи кождий його член або членка сповняє свої народні обовязки.

ПОДЯКА.

Уподобалось Господу Богу в Його безконечній премудрости покликати мою жену бл. п. Катерину до життя вічного. Отже я нижче підписаний складаю щиру подяку У. Н. Союзови і його урядам за скоре виплачення посмертної запомоги і кличу до Вас, Дорогі Родимці, зрозумійте се, що У. Н. Союз се наша найстарша і найсильніша організація, до котрої ми Українці тут в чужині повинні всі як один належати, бо ми не знаємо, коли Бог зішле ангела смерти по душу і заберуе на суд. А що-ж з тілом станеться. Зостановіться над тим. Отже ще раз вішаю, як ще не належите до У. Н. Союза, а він Вам прийде з великою помочію тут на чужині в часі якого нещастя. Також складаю подяку сестрицтву П. Д. Марії за вінці та за те, що сповнили свій обовязок і відпровадили тіло на місце вічного спочинку. Вічний покій душі моїм кравнам за співчуте.

Лев Хома і дочка Ганя.

Елентавн, Па., 18. грудня, 1922.

СЕБЕ САМОГО НАПЕРЕД

Себе самого наперед
Застав робить, що слідує:
А лиш потому инших вчи —
Тоді з научки не схибиш.

Ти сам себе таким зроби,
Щоб инших ти навчати міг;
Сам над собою запануй,
То запануєш над людьми.

Хто сам себе опанував,
Найтяжчу річ він доконав;
Хто сам себе оберіга,
Той безпечнійший од усіх.

Не кидай власної мети,
Щоб за чужою десь іти,
А власну ясно ціль пізнай,
До неї просто поспішай!

Іван Франко.

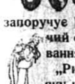
64 СТОРІН КАТАЛЬОГ КНИЖОК 64
ДРУКАРНІ „СВОБОДИ"
ВИСИЛАЄМО ДАРОМ!
ПРИ ЗАМОВЛЕННЯХ ПОНАД $5.00 ДАЄМО ВІДПОВІДНИЙ ОПУСТ.
"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТАЙТЕ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ. - ЖЕРТВИ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ДО:
DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA,
411 Southern Building, Washington, D. C.

ГЛЯДІТЬ ЗА ЗНАКОМ!

Норвежський Рибацький Знак якости і доброти, який знаходиться на кождій фляшці

SCOTT'S EMULSION

запоручує Вашу будову здоровля, вітаміни посідайчий рибячий олій в його найчистійшій формі, приемний до вживання, скоро принимається і перетворюється в силу.

„Рибацька марка" має бути на кождій фляшці Емулсії яку купуете.

Scott & Bowne, Bloomfield, N. J. 22-18

ДОПИСИ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

У справі збірок на українських вічах в Ню Йорку.

В дописі з віча в Ню Йорку у „Свободі" з 18. грудня с. р. було подано, що на салі зібрано $134.55 на Негайну Поміч і $12.00 на фон Федака. Се слід спростувати остільки, що уся загальна сума разом із збіркою на фонд Федака виносила 134 дол. і 55 цнт., та головна сума збірки не була призначена на Негайну Допомогу, а на поміч українським вязням в Галичині. Дальші збірки: з поминального богослуження, дрібні збірки, і зі Стрілецького вечера, призначені на поміч Укр. Січовим Стрільцям в Чехословаччині. На сю ціль вислано до д-ра Степана Смаль-Стоцького в Празі $300.

Щойно в останню неділю зібрано на вічу в Ню Йорку понад 300 долярів на Фонд Негайної Допомоги Рідному краєви.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Велике віче в Ню Йорку, Н. Й.

На мобілізаційний поклик „Обєднання" нюйорська „Ліга Амер. Горожан укр. роду" відгукнулась великим вічем, що відбулось дня 17. с. м. пополудни в великій сали Народного Дому. Саля була виповнена по береги: явилось висше 1.200 людий. Відчинив віче з рамени Ліги У. Г. У. Р п. Задорецький, проводив п. Дембицький, а секретарював п. Матлай.

Перший реферат про політичну ситуацію в старім краю і обовязки америк. Українців супроти рідного краю під теперішну хвилю виголосив д-р Льонгин Цегельський, член Української Національної Ради З. У. Н. Р., реферат про „Обєднання" і про національний податок мав д-р Демидчук, керманич канцелярії „Обєднання" в Філаделфії, а д-р Галан, четар галицько-української армії, тепер на відпустці в Америці, взивав горячими словами до зєдинення всіх національних сил, до **творення одностайного національного фронту.** Промови бесідників присутні приняли громовими оплесками.

На кінци промовив ще голова п. Дембицький, піддачи під голосованне слідуючі резолюції поставлені референтами:

РЕЗОЛЮЦІЇ

а) Проти насильств Польщі над українським народом.

Зваживши, що Польща, як відвічний ворог України прийшла до Галичини як хвилева окупантка Галичини за згодою аліянтських держав та Америки постановою Найвисшої Ради Мирової Конференції дня 25. червня 1919 року і завела там нечуваний терор над українським населеннем, правним властителем сього краю, віче закладає перед Америкою, яко одним з номінальних суверенів Галичини найторжественнійший протест проти дальшого толеровання там польської влади. Віче признає лише єдину правну владу у Східній Галичині, а то владу настановлену самим українським народом через Укр. Нац. Раду З. У. Н. Р., а то Галицьке Правительство, на котрого чолі стоїть д-р Евген Петрушевич, і домагається від висше згаданих чинників привернення сеї влади безпроволочно по усуненню польської военної окупації. Віче уповажнює Президію вислати в тім дусі меморіяли до сенаторів, конгресменів та до секретара закордонних справ Чарлса Гюза

а) Признанне і пошана за геройську боротьбу українському народови.

Слідячи з запертим віддихом за подіями в нашім рідним краю, Галичині, і бачучи надлюдську боротьбу та прямо геройську оборону Українців у Галичині проти безпримірних польських насильств, інтриг та віроломности, ми, Американські Українці, висловлюемо всім борцям-героям нашу найвисшу пошану та клонимо свої голови перед тінями поляглих мучеників за рідну справу.

в) Заява солідарности та готовість помочи.

Щоби не бути лише німими свідками важних історичних подій в рідному краю, ми, Американські Українці, отсим прирікаємо торжественно дати всяку поміч нашим браттям в їхній боротьбі. В тій цили ми рішаємо перевести межи собою загальне оподаткованне на цілі визвольної боротьби на Україні. Рівночасно постановляємо поробити приготовання в цили вислання активної помочи нашим браттям в старому краю. Всякого, хто виступивби проти такої праці, будемо пятнувати безпощадно як зрадника української справи.

г) Провідні лінії української політики в Америці.

Розуміючи добре вагу злуки всіх сил в боротьбі з ворогом, українська еміграція в Америці, дала вислів своїм почуванням на Українськім Конґресі у Филаделфії в днях 26. та 27. жовтня, коли то ухвалено солідарне поперте Галицького Правительства та обєднанне всіх українських організацій в Америці. Віче одобрює сі ухвали делегатів українських громад та товариств, годиться на напрям політики зачеркнений на Конґресі та сердечно витає найновійшу національну організацію, „Обєднаннє", як нашу найвисшу народню Управу в Америці. Віче заявляє свою солідарність і повне поперте змаганям „Обєднання" та уважає його за управнене до господарки всіми фондами, зібраними через оподаткованне українського загалу в Америці. Всякі спроби до розбиття сеї найвисшої Народної Управи віче буде вважати за народну зраду і заявляє, що подібну кириню весь нарід тут зібраний зломить силою та терором. Розумна згода і завзята праця — отсе повинно бути кличем для всіх американських Українців під теперішню пору.

Резолюції сі принято без дискусії через аклямацію. Так само принято текст меморіялів, які рішено вислати до Вашинґтону.

Щодо оподаткования принято окремо ще таку резолюцію:

„Заявляемо отсим, що зобовязуемось всі як оден складати точно і постійно що місяця національний податок, наложений „Обєднаннем", буде дбати і пильнувати, щоби кождий нюйорський Українець сей податок складав".

На закінченне зібрано 335 долярів на Негайну Поміч, а деклярoвано ще 50 дол. В сій збірці є і те, що зложено на кошти віча і меморіялів.

Відспівавши одушевно гимни „Ще не вмерла", „Не пора", „Ми гайдамаки" зібрані з піднесеним духом розійшлись.

ДЕРЖІТЬ БЛЯШАНКУ

ЗА

MAGNOLIA

І

STAR MILK

ЗАВСІДИ

В СВОЇЙ ЛЕДІВНІ ДО БЕЗПРОВОЛОЧНОГО УЖИТКУ

ЗАХОВУЙТЕ НАЛІПКИ ЗАДЛЯ ЦІННИХ ДАРУНКІВ

НАПИШІТЬ НА ОДНУ З ПОДАНИХ НА НАЛІПЦІ АДРЕС ПО ІЛЮСТРОВАНУ ЛІСТУ ПРЕМІЙ.

„Заховувати наліпки виплачується"

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Подається до відома так членам як і не-членам так згори міста як і з долу міста, що **РІЧНИЙ МІТИНҐ** Укр. Нар. Дому з гори міста відбудеться **в суботу, дня 23. грудня 1922 р.** о 8-ій годині вечером в гали У. Н. Дому під ч. 367 St. Paul's Ave.

Проситься всіх інтересуючих прийти хоч раз на рік та почути справозданне з цілого року, а потім відбудеться вибір нового уряду на рік 1923.

ЗА УРЯД УКР. НАР. ДОМУ:
Василь Гіль, фін. секр.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СТ. КЛЕР, ПА. Бр. Пр. Богородиці, від. 9 повідомляє всіх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, 24. грудня о 1. годині пополудни в церковній гали. Проситься всіх членів щоби явилися на мітинґ, бо є важні справи до полагодження, як також вибір урядників на рік 1923, тож кождого члена обовязком є припровадити нового члена, бо У. Н. Союз як і братство принимає нових членів без вступного. — А. Шепта, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 1. годині (зараз по Службі Божій) в неділю, 24. грудня в гали церковній. Проситься всіх членів явитись на сей мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. Буде вибір уряду і інші справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — І. Васильків, предс.; М. Гнатів, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. Тов. Вільна Україна, від. 152 повідомляє, що річний мітинґ відбудеться о 3. годині попол. в неділю, 24. грудня в гали укр. гр.-кат. під ч. 249 Корт ул. На порядку нарад вибір уряду, справозданнє старого уряду і народний податок. — В. Сидорович, предс.; Г. Дідоха, секр.

ГЛЕНСТОНБОРІ, КОНН. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 138, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться 31. грудня о 2. годині пополудні в галі де звичайно. Проситься всіх членів явитись на мітинґ, бо буде вибір нового уряду на 1923 рік і справозданне урядників з цілого річного діловодства. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — П. Соляр, предс.; Й. Патинок, секр.

THE UNITED STATES GOVERNMENT

ЗАПРОШУЄ ВАС

до виміни Ваших з 1918 р. War Savings Stamps (Почтові Щадничі Марки) на популярні нові Щадничі Цертіфікати

TREASURY SAVINGS CERTIFICATES

За $25 War Savings Stamps можете дістати тепер $25 Цертіфікат і 4.50 готівкою; за $100 War Savings Stamps $100 Цертифікат і $18 готівкою; а за $1000 War Savings Stamps $1000 Цертифікат, два $100 Цертіфікати і $16 готівкою.

НЕХАЙ ВАШІ ОЩАДНОСТИ ПОБІЛЬШУЮТЬСЯ!

Як що ви не маєте War Savings Stamps

КУПУЙТЕ TREASURY SAVINGS CERTIFICATES

Ваш Почтар або Банк дасть Вам всі інформації.

UNITED STATES GOVERNMENT SAVINGS SYSTEM

TREASURY DEPARTMENT

WASHINGTON, D. C.

ВЗАЄМНА ПОМІЧ У ЗВІРЯТ

Люди звичайно думають, що між усіми звірятами панує безнастанна заіла боротьба на життя і смерть. Та як приглянемося до життя звірят ближче, бачимо, що справа стоїть инакше.

Ось мурашки роблять всяку роботу в спілці: плекають дітей, збірають засоби, будують мурашники, годують листні блощиці разом і доброхіть. І хоч поміж ріжними мурашниками, а особливо поміж мурашками инших пород, шаліють кріваві війни, то у тій самій спілці бачимо взаємну поміч і саможертву для загального добра. Дві мурашки, що належать до иншої породи або до иншого мурашника, уникають себе, як коли стрінуться. Знов же дві мурашки з тої самої породи або з тої самої кольонії мурашникві приступають до себе ближче, пізнаються ріжками і, як котра з них голодна, а друга сита, то голодна жадає від ситої поживи. Тоді сита мурашка роззявляє свій ротик і видає краплю прозорої течи, яку голодна зараз злизує. Коли-ж сита не дасть голодній попоїсти, то инші обходяться з нею, як з ворогом. Як мурашка нагодує голодну з ворожої породи, то родичі накормленої обходяться з нею, як з приятелем. Це свята правда, стверджена ученими людьми. Тому то мурашки дозрівають і розвиваються найкраще, хоч і не мають ніякої страшної зброї і тіло їх не покрите ніяким твердим панцирем. Сила їх лежить у взаємній помочі і взаємнім довіррі.

Так само бджоли. Ці маленькі комахи, яких так нищать усякі птиці і яких мед так люблять усі звірята від хрущика до ведмедя, не мають майже — бо що то жало? — ніякої страшної зброї. А одначе завдяки взаємній помочі бджоли дуже широко розповсюджені, а тому що разом у спілці працюють, побільшують свої сили і доробляються великого богатства. — Тут бачимо, до чого можна дійти працею в спілці. А що вдіяла-б мурашка або бджілка в житті сама одна?

Приглянься тепер до життя де-яких птиць. Навіть такі самолюби, як хижі птиці, вяжуться не раз у спілки для полювання. Де-які орли, кані і соколи полюють разом. Єгипетські супи живуть у близькій приязні, літають громадами, разом полюють, разом сходяться на ніч і нема між ними ніколи найменшої суперечки.

Та особливо цікаві спілки для ловлі риб у пеліканів. Ці птиці все ловлять риби громадами. Громадою щукають якоїсь мілкої затоки, стають побіч себе у велике півколесо і, бредучи до берега, виловлюють так усіх риб. Коли вечоріє, летять разом на супочинок, і ніхто ніколи не бачив, щоб вони з собою воювали за місце, де ловлять рибу, або за місце для спочинку. В полудневій Америці не раз можна бачити, як вони збіраються майже в 50-тисячні громади — і так одні ловлять рибу, другі спочивають, а треті стоять на сторожі.

— А наші горобчики чи-ж не визбірують нам пшенички разом громадами? — А як надлетить яструб — хто з нас цього не бачив, як на оклик одного „цюр-р" тікають усі в густу деревину або в хмиз? Так то вони собі помагають, хоч і поміж ними бувають не раз сварки і бійки.

А журавлі, — вони живуть все в спілках та приязні із своїми родичами, а також й з иншими водними птицями. Своєю обережністю і розумом вони нас просто зачаровують. Коли одні спочивають або їдять, то другі все стоять на сторожі, через те до них підійти незвичайно тяжко. Через свою обережність і тому, що живуть громадами, безпечні вони майже від усяких ворогів. Всі учені, що досліджують життя птиць, кажуть, що розумом та інтеліґенцією нагадує журавель чоловіка.

Та найрозумніші з усіх птиць є безперечно папуги. Причиною розвитку їх високого розуму є як-раз звичай жити у спілках. І це також певне, що життя у спілці є для них корисніше, як би не знати які гострі дзьоби або кігті. Мало хижих птиць і звірів відважується нападати на папуг. Найтяжчий ворог їх є чоловік.

Взагалі разом полювати, разом шукати поживи — це у крилатім світі звичай. Сила тих спілок малих птиць така, що перед ними уступають навіть найсильніші хижі птиці. Навіть орли кидають не раз здобич спілці кань, а яструби громаді ворон або гайворонів. А такі маленькі сорокопуди як скубуть до спілки ворон або сорок! Меви і морські ластівки відганяють у громаді великого морського яструба. Так само чайки нападають і відганяють разом яструбів, круків і кань од своїх осель. Навіть наші маленькі плішки відбивають не раз у спілці здобич горобячому яструбові.

Найкраще проявляється взаємна поміч у птиць в часі їх мандрівок у теплі краї. Птиці збіраються в-осени громадою в якесь місце і радять раду довго, поки вирушать в далеку дорогу, а потім летять громадами (найсильніші летять попереду) за море, а нарік на весні вертають знов на те саме місце звичайно до того самого гніздечка, яке поставили собі торік. І тоді то кожний пліт, кожний гай, кожний став і озеро оповідає нам про значіння взаємної помочи для птиць та про те, яку силу і охорону дає вона найслабшим і найнемічнішим. Наші дерева весною увінчані гніздами гайворонів, у плотах повно гнізд менших птиць, під соломяними стріхами наших сельських хат є цілі кольонії ластівок, а на старих вежах повно всіляких нічних птиць. Можна багато оповідати про мир і згоду у тих спілках гнізд. Не треба думати, щоб життя в товариствах минало, як тільки пройде період розпложування: ні, воно починається опісля наново. Молоде покоління — звичайно з ріжних пород — збірається разом для безпеки, а ще більш для забави.

У ссавців незвичайно багато пород наскрізь товариських, живуть громадами, помагаючи собі посполу. Степи у старім та новім світі аж кишать од черед антильоп, турів, диких кіз, овець та инших товариських звірят. Америка давніше так густо була заселена буйволами, що переселенці мусіли не раз переривати похід, стрінувшися з мандрівкою буйволів; такий похід буйволів тривав иноді три дні. Здобування Сибіру Росіянами було властиво ловецьким походом, що тривав 200 літ. А пашнисі рівнини східної Африки ще й тепер засіяні густо чередами товариських зебер та антильоп.

Ріки північної Росії до XVII. віку, і ріки північної Америки і Сибіру ще до недавна були заселені кольоніями бобрів. У лісах гарячої Азії й Африки живуть ще родини слонів, носорогів і цілі громади малп. На далекій півночі збіраються рени великими чередами, а ще далі на півночі находимо череди мошусових волів і численні тічні полярних лисів. Побережжя океанів засіяні громадами тюленів і моржів, а в самих океанах плавають товариські кити; на височинах середущої Азії живуть табуни диких коней, ослів, верблюдів і диких овець.

Усі ті звірята живуть у спілках і громадах, що числять не раз сотки і тисячі членів. Яке маленьке в порівняні з ними число мясоїдних! І яка хибна думка, неначе-б у звіринім світі нічого не було, тільки самі леви і гієни, що безнастанно роздирають закрівавленими зуми свої жертви!

Життя у спілках і взаємна поміч у них спілках — це загальний звичай у ссавців. Навіть у хижих звірів находимо громадянські звички за виїмком родини котів, що то здебільшого живуть одинцем. Пси знов є зовсім товариські, і це загально звісне, що, наприклад, вовки полюють дуже тічнями. В степах нападають на коней тільки тічнями і не раз зводять з кіньми завзяті боротьби. Буває иноді, що й коні переходять до спільної оборони і розбивають вовчиськів копитами. Американські степові вовки, шакалі, гієни і навіть лиси полюють громадами.

Та найбільш розвинене товариське життя і взаємна поміч у гризунів, копитних звірят і пережувачів. Вивірки, що так любуються в родиннім житті, живуть із собою в близьких зносинах по лісах. Коли не стане їм шишок, то переселюються громадами куди инде. Инші гризуни є ще біль товариські та інтеліґентні. Кожна одиниця має своє родинне гніздечко, та всі живуть у великих кольоніях. Страшний ворог жнив на Україні, ховрах, якого міліони рік-річно забиває чоловік, живе в численних кольоніях. Так само альпийські свистуни завше живуть у спільках у згоді і любови. Навіть щури, що воюють безнастанно по каналах між собою, плюндрують у згоді людські комори, помагають собі посполу на мандрівках, і навіть годують своїх інвалідів. А бобри, ці товариські і мудрі звірята, будують собі спільні греблі і цілі села, в яких поколіннями живуть і гинуть, не знаючи ніякого ворога, крім видри і чоловіка. Крілики також живуть у спільках: їх родина наскрізь патріярхальна: молоді мусять рішучо слухати батька і навіть діда.

Та вже найцікавійше для нас громадське життя малп. Ці звірята, що стоять на найвищім степені розвою у звіриннім світі і своєю будовою й розумом найбільш подібні до чоловіка, незвичайно товариські. Тільки нічні малпи воліють самітне життя; реваки живуть малими родинами, так само орангутани; а ґорили не лучаться в громади. Всі инші породи малп: шимпанси, саї, сахи, мандрилі, павяни і и. дуже товариські. Живуть вони великими громадами і не раз входять у спілки з другими родами. Де-які з них страшно нещасливі на самоті. На поклик одної, що загрожує їй яке лихо, кидається на поміч ціла громада і проганяє напасника. Навіть орли бояться нападати на малп. Людські засіви все нищать малпи громадами, і старші стоять на сторожі. У де-яких пород лучиться кілька, щоб підняти камінь, що під ним находяться подушки мурашок.

Нетовариські, несоціяльні малпи, орангутани і ґорилі, обмежені тільки на малі простори: орангутан живе тільки на Суматрі і Борнео, а ґориль в середущій Африці; вони, здається, поволі вигибають.

Із цього короткого огляду бачимо, що товариське життя і взаємна поміч у звірят не є виїмком: навпаки, вони є загальним звичаєм, а осягають найвищий степень розвитку у вищих хребтовців. І звірячі породи, які живуть окремо малими родинами, є рідкі. Породи, що живуть у спілках, незвичайно численні, такі, наприклад, товариські гризуни становлять близько третину всіх ссавців. Життя в спілках, у громадах дає змогу і найслабшим комахам, птицям і ссавцям ставити опір хожакам і хоронитися від них; воно дає їм довге життя і змогу виховувати молоде покоління меншим накладом праці. Так, це правда, що сила, скорість, охоронні кольори, хитрість, витривалість на голод і холод — так само важні прикмети, що роблять звірину придатнішою до життя; одначе з притиском говоримо, що товариськість, соціяльне життя є найбільшою охороною у боротьбі за істнування. Ті породи, що покидають товариськість, соціяльне життя, засуджують себе сами на смерть; а ті, що навчились у спілках жити, помагати собі посполу, мають найбільше вигляду на довгий прожиток і на дальший кращий розвиток.

Петро Крапоткин.

КОЛЯДИ

— і —

ЩЕДРІВКИ

на

РІЗДВО ХРИСТОВЕ І БОГОЯВЛЕНІЄ

з додатком

Пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних.

ЦІНА 25 ЦНТ.

Замовлення висилайте враз з грішми на адресу:

"SVOBODA"
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПОЗІР! BOSTON, MASS. ПОЗІР!
Заходом Сполучених Товариств Помочи Рідному Краеви
— відбудеться —

НАРОДНЕ ВІЧЕ

В ПОНЕДІЛОК, 25. ГРУДНЯ 1922
о годині 2-ій пополудни
в церковній гали, 136 Arlington St.

Запрошуеться всіх Українців з Бостону і околиці до участи в сім вічу. На вічу буде представитель Зах. Укр. Нар. Републики Др. Л. Мишута. Для крикунів нема місця.

97 КОМІТЕТ.

CARTERET i CHROME, N. J.

Повідомляеться громадян місцевости Carteret i Chrome, N. J., що загальні збори в справі створення центрального комітету відбудуться в неділю, дня 24-го грудня 1922 точно о годині 1-ій пополудни. Проситься всіх численно прибути. Не пора спати, а пора жити народним життєм.

97 Тимчасовий Комітет.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ,
217-19 East 6th St., New York
Новозорганізована Театральна Дружина в Ню Йорку виставить
В СУБОТУ, 23-го ГРУДНЯ

ЯК ДОЛІ НЕМАЄ, ТОЙ ЩАСТЄ МИНАЄ

драма в 4. діях Г. М. Бораковського.
В НЕДІЛЮ, 24-го ГРУДНЯ
Вечір під назвою:

КВІТИ УКРАЇНИ

I.
ДВОЄ
драм. малюнок на 1 дію Г. Кобзаря.
II.
РІЗДВЯНА НІЧ
Водевіль в дії зі співами (по Гоголю)
Концертовий відділ
Участь беруть: Швець (бас), Кузьменко (тенор), Гупалова (декламація), Карпович (вірші) й другі особи.
Початок точно о годині 7.30 вечером.
В ПОНЕДІЛОК, 25. ГРУДНЯ 1922

НАЗАР СТОДОЛЯ

Різдвяна подія в 3-ох діях батька української поезії Тар. Г. Шевченка.
Початок точно о годині 7.30 вечером.
ХОР — ТАНЦЮРИСТИ.

97-98

S. S. PITTSBURGH, PA. I ОКОЛИЦЯ!
Заходом Українського Хору, мішаної і смичкової орхестри
— відбудеться —

ВОКАЛЬНИЙ І МУЗИКАЛЬНИЙ КОНЦЕРТ

як також дитяче представлення

СВЯТИЙ НИКОЛАЙ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 24. ГРУДНЯ 1922
в гали шкільній, 7th Street, Pittsburgh, Pa.
Початок о годині 7-мій вечер.
По представленню буде попис шкільної дітвори і роздавання дарунків. Хтоб з Родичів бажав передати дарунок для рідні, прошу зголоситись на офіс парохіяльний.

96-7 Учитель С. Ягелло.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

Сим повідомляеться Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1923 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що сего місяця вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

221 (4 пакунки), 276 (3 пакунки), 385 (2 пакунки), 230 (2 пакунки), 336 (2 пакунки), 220 (2 пакунки), 136 (2 пакунки), 175 (2 пакунки), 165 (2 пакунки), 292 (2 пакунки), 235, 243, 396, 354, 171, 393.

Всі повисше вимінені посилки зістали вислані через American Railway Express дня 21. грудня. Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".

SANTAL MIDY
КАТАР МІХУРА
Мущини! Хороніть себе перед всіма заразливими хоробами
SANYKIT
Охороняч для мущин
Дае найбільшу охорону
Велика рурка 35 цнт.,
Kit (4's) $1.00
У всіх аптиках або у
San-Y-Kit, Dept. B,
92 Beekman St.,
New York
Пишіть по циркуляр

КУПУЙТЕ НОВУ КНИЖКУ „ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ"

Її зміст такий: Поворот до рідного села; Дома і на цвинтари; У кошиля Мартина; Тихий сільський рай; Керниця біля хреста; Неділя на селі; За потоком; Юрко; Грім з ясного неба; Матвій; На перший огень; Перші военні вісти; Мадяри в селі; Смерть і похорон Федихи; Селянське серце; Утікачі; Везуть ранених; Битва; Сліди цісарської забави; Кубанці в селі; Салдати; Обрусителі при роботі; Шпигуни; Жиди; Гіркі думки; Матвіевий метод; Святий Вечір; Покутуюча душа; Сказка за сплача; Лиха вістка; Весна; У шпитали; Весілля; Відворот російської армії; Вертають „свої"; Під судом; Розбиті душі; В табор; Відгук російської революції; При битій дорозі.

ЦІНА 85 ЦЕНТІВ.

Хто замовить більше книжок, даемо відповідний опуст. Гроші і замовлення шліть на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ГОСПОДАРКА БАНКРОТА

Говоримо очевидно про Польщу. Подаемо статтю кандидата до польського сенату з 8-ки, інжинера Юзефа Яскульского, яку він помістив у ч. 259 „Слова польського" під сензаційним цифровим заголовком „116,266,722,700".

Таким щедрим дарунком — пише він — збогатив Польщу уряд п. Новака в жовтни року Божого 1922, бо емісія банкнотів з 436,706,046,725 в дни 30-го вересня с. р. зросла до большевицької цефри 579,972,769,425.-50 в дни 31. жовтня 1922.

Але ті 116 міліярдів марок в одним місяци це дарунок Данаїв, за який ціла Польща проклинае його творців. П. Міхальскі протягом перших 5 місяців с. р. емітував банкнотів у круглих міліярдах, в січни 12, в лютім 8, в марті 8, в квітни 10, в маю 16, разом 49 міліярдів. Якжеж скромно представляються ті цифри супроти господарки п. Ястшембского, котрий в пятьох дальших місяцях випустив банкнотів в червни 24, в липни 35, в серпни 50, у вересни 78, в жовтни 116, разом 303 міліярди, може поверх 6 разів більше, чим п. Міхальскі. Кидається в очи дивний рівномірний зріст тих емісій, а саме в кождім дальшім місяци півтора разів більше, чим у попереднім. І коли новий сойм не зробить кінця тій поганій господарці, можна наперед сказати, що емісія зросте в місяци листопаді о 170, в грудни о дальші 250 міліярдів марок і на новий рік будемо мати в обізі круглий тріліон марок, а курс доляра поверх 30,000 марок і відповідну до того дорожнечу.

Ціна хліба була в січни 120, в лютім 125, в марті 135, в квітни 150, в маю 175, в червни 200, в липни 250, в серпни 270, у вересни 320, в жовтни 400, а тепер уже 450 марок.

Хиба сліпий не завважить тісного причинового звязку між зростом емісії банкнотів і зростом цін хліба, цього підставового харчевого продукту, що формує ціни всяких инших найпримітивнійших людських потреб.

У своїм експозе з дня 21. вересня с. р. Ястшембский просив сойм уповажнити його до емітування білетів до квоти 350 міліярдів, отже яким правом видрукував їх уже 580 міліярдів і друкує дальше, не питаючи нікого.

В розмові п. міністра з редакторами на тему золотої позички дня 16. жовтня, находяться між иншими революціями також такі цвітки: „Золота позичка стане мірилом вартости, середником виміни, а звільняючи державу від дальшого друкування грошей, поможе до стабілізації марки".

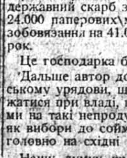
Того рода нісенітниці виявляють або свідому брехню, обчислену на наївність слухачів, або аналфабетизм у валютових справах. І одно і друге не лицює міністрови скарбу, бо виставляє Польщу на посміховище цілого світа.

Від часу сеї розмови минає півтора місяця, а де це припинення друкування грошей, де стабілізація марки? (Доляр тимчасом підскочив з 10.000 на 17.000 марок). А коли золота позичка стане мірилом вартости і вимінним середником, це ще секрет п. міністра скарбу. Поки що є вона нічим, мимо понижуючих Польщу умов, які п. Ястшембскі давав тим, що її набували. За 4000 мар. польських можна набути 10.000 м. п. + 10 золотих франків, що варті тепер 31.000 мар. п., отже державний скарб за одержанні 24.000 паперових марок, видає зобовязання на 41.000 таких марок.

Це господарка банкрота.

Дальше автор докоряє польському урядови, що, аби удержатися при владі, шастає грішми на такі непродуктивні ціли, як вибори до сойму та сенату, головно на східні креси і т. и.

Нашу думку про фінансову господарку польської держави счеркав звичайно прокураторський оловець. Нехайже виручить нас бодай в части оцей голос Поляка на сторінках польської газети.

НАЙБІЛЬШИЙ СКЛАД ПІРЯ в Північній Америці. Маємо в нашім складі піря власного виробу, а не злежане зі складів. Піра скубане ціле і мох; на жадання висилаємо пробки. Товар висилаємо до всіх стейтів в Америці експресом. Пишіть по українськи до фірми на адрес: ALBERT STETZ, 138 Passaic Street, Passaic, N. J.

ТІ, ЩО ВІД МАЧУХИ, ДО СВОЇХ І ДО ТИХ, ЩО ВІД МАМИ!

(З львівського українського тижневика „Слово").

„А ми що?... Від мачухи?!"

З таким питанием мали право звернутися до українських національних діячів львівські, станиславівські, коломийські, перемиські, стрийські, тернопільські і т. д. ремісники, ґрайзлерняни, листоноси, залізничники, возні в урядах, каменичні сторожі, служниці. Взагалі всі ті, що не вийшли на професорів, адвокатів, ц. к. радників. Те саме питання мали поставити українські міщане таких міст, як Городок, Тисьмениця, Сокаль, Рава, Угнів, Комарно, Яворів і т. д. Так питати мали право вже давно, дуже давно, бо зараз в перших роках по нашім національнім відродженню взагалі всі українські міщане, без огляду на се, до якої вони суспільної верстви належали; без огляду на се, чи він пролетар, дрібний, або й великий „буржуй".

Таке питання оправдане тим, бо повна посвяти робота наших національних діячів над горожанським і національним освідомленням української суспільности, над її духово-культурним і економічним двигненням, над її політичною організацією, щоби з українського народу зробити непоборимv національну силу... ся робота обмежалася тільки на одну суспільну верству української нації, на українське селянство.

Виновниками того були історики України, статистика населення і виборча ординація, до австрійського парляменту і галицького сойму. Поясненням невдач Данила, Свитригайла, Глиньского і козачої старшини, котоі „не опиралися" на селянській масі, історики вмовили в наших національних діячів, що Україну годні збудувати одні хлопські руки, бо ся верства українського народу така чисельна, що хлопи одного повіту можуть своїми шапками накрити всіх инших Українців цілої Соборної України... і нашого ворога в краю. Арґумент про чисельну силу потверджувала в повні і без найменшого сумніву статистика населення. Отже національні діячі закотили рукави і взялися до роботи, щоби селян освідомити національно, зробити їх свідомими своїх горожанських прав, які вже мали і які ще повинні здобути, щоби двигнути їх духово-культурно і економічно, щоби з них зорганізувати непоборимую політичну силу. Для такої самої роботи в містах... вже нестало сил, бо супроти величі задачі, ще за мало було у нас робітників. х було за мало, щоби як слід, робити роботу в великій, претемній селянській масі.

Згодом число робітників стало більшати. Але... бідному все в очи дуе вітер. Австрія дістала конституцію, прийшов парлямент і сойм. Нігде правди діти. Парлямент і сойм стали кузнями, в котрих кувалася й наша доля. Здобути як найбільше посольських мандатів, стало і для Українців залізною конечністю. Хто-ж у нас мав той ключ, що міг би Українцеви відчинити двері до парляментарної, чи соймової палати? На се питання дає нам відповідь виборча ординація. Через поділ на округи сільські з перевагою українських виборців і міські з великою не українською, бо жидівсько-польською перевагою, посольський мандат, отже політичну силу українському народови могло дати тільки село. Здобути мандат у Львові, чи в цілій групі місточок, стало для Українця річию немислимою.

З парляменту і сойму ішла руйнуюча нас робота наших ворогів. Не лиш на те, щоби сю роботу паралїжувати, але також на те, щоби здобути щось противного, щось реального, щоби поширити права українського народу і зробити видатнійшою нашу приватну духово-культурну і економічну роботу, треба нам було увійти до парляменту і сойму в як найбільшім числі. Ся конечність спричинила, що майже вся наша національна робота, робота над національним освідомленням народу, його духово-культурним і економічним двигненням і вся політично-організаційна робота дістала одну межу: здобуття посольських мандатів. Очивидно, ся робота робилася лише там, де мож було здобути мандат; робилася тільки для тих, що в окрузі мали до урни кинути більшість голосів. Всю національну роботу робилося серед селян і для селян, щоби націю поставити на ноги... селянами.

Українське міщанство в прирівнанню до селянства було малою жмінкою. Українське міщанство цілої Галичини не могло дати Українцям ані одного мандату до парляменту, чи до сойму. Отже якого дідька марнувати дорогий час, тратити робучі руки і гроші на роботу в містах, коли сего часу, робочих рук і гроший за мало, щоби з повним успіхом робити на селі і для села, котре може дати мандат і, як прийде слушний час, може ворога накрити шапками?!

Сліпа віра в велику силу великого числа, хоч розпорошеного на великанськім просторі і мандатова політика, котра у многих перейшла в манію, у декого просто в шал, зробили, що українські діячі в своїй національній роботі перейшли над українським населенням галицьких міст... до дневного порядку. Вся національна організація галицьких Українців, що для селянства була мамою, для міщанства стала мачухою... Передовсім, вся наша література, що ліпша, або для хлопа, або про хлопа. „Просвіта" давала лектуру виключно для хлопів. Популярні часописи редагувалися виключно для хлопів. Часописи для людий з вищим образованиям, як у нас кажуть, для інтелігенції, пропагували національну роботу між хлопами і для хлопів. О скілько щось робилося для не хлопа, то дільки на те, щоби з него зробити апостола національної думки на селі і робітника для добра хлопської верстви. Неосвідомлений в хлопоманськім націоналізмі міщух не мав для себе ні книжки, ні газети. Він був відрізаний від цілого українського руху національного. Він не знав, що між Українцями діється. Як дещо знав про істнування і роботу Українців, то знав хиба лиш з ґазет польських. Вісти про Українців в польських ґазетах не могли національно освідомити ані каменичного сторожа, ані возьного, ані кондуктора, ані ґрайзлерника, ані шевського челядника, ані його майстра. Не маючи ніякої української лектури, міський елемент читає виключно польські книжки. Він і не знає, що є якась українська література. Український міщух не має найменьшого поняття про славну бувальщину свого народу. Не диво! Національних празників з історичним підкладом в наших містах не святкують ніколи і доси нема підручника української історії так популярного і так патріотичного, щоби його міг стравити і нашою бувальщиною загрітися ще неосвідомлений міщух. Прегарно і принадно сфінґовану польську бувальщину він знає дуже добре, бо про неї чув богато в міській школі і вічно дивиться на польські історично-патріотичні шопки.

Народні діячі, головно ті, що кермували всякими виборами, все нарікали на байдужність, або й хрунівство маломіщан. Нарікаючи, не подумали, що вони тим маломіщанам не дали газети, не дали книжки, не дали одної брошурки! Сей брак патріотичної роботи в містах між міщанами і для міщан, завинив масову польонізацію Українців, котрих доля загнала до Львова. Ся денаціоналізація і масовий постійний перехід на латинство у Львові, є наслідком думки національних діячів, що лише село спасе Україну, лише село дасть Українцеви посольський мандат.

Може хто замітив, що деяка робота була. Доказом ремісниче товариство „Зоря", реміснича бурса, то що.

Саме сі інституції доказ, що робилося за мало, в прирівнанню до того, що робилося на селі і для села, мож сказати, не робилося нічо. Але і се, що робилося, робилося самопомочию, без участи тих, що стояли на чолі загальної національної роботи. Така робота при малочисельности свідомих і пр кандидатуру на посла не думаючих міщан не могла бути намолотною.

У Львові розпочала була освідомлюючу і організаційну роботу українська соціялдемократична організація, покликана до життя членами націонал-демократичної (!) партії. Але й керманичі нової партії перекинулися на села, занедбуючи своє місто. І тут причиною була мандатова політика. Також провідники соціялдемократів хотіли дістатися до парляменту. Знаючи, що їх власний міський пролетар мандату їм не дасть, кинулися вербувати виборців біж хлопами. Оба українські соціялдемократи дісталися до парляменту хлопськими голосами в сільських округах. Мандатова політика соціялдемократів мала такі самі наслідки, як мандатова політика прочих українських партій, бо робота в місті робилася тільки про око, щоби лише був видимий знак партії, управняючий й ставити кандидатури до законодатних тіл.

Ліпше пізно, ніж ніколи. Пізно, бо пару літ перед розвалом Австрії у Львові призбиралося більше число таких охочих до національної роботи, котрі не мали нагоди робити на селі і для села, котрі, що було найважнійше, на послів або не мали права кандидувати, бо були жіночого пола, або до парляментарної карієри не мали найменшої охоти. Отже вони взялися до роботи в місті і для міщан. Вислідом сеї роботи, щоби вичислити лише найважнійше, були захоронки, щоби спасти від польонізації дітвору української бідноти. Засновано кілька приватних народних шкіл, кілька читалень. В кождій читальни був що неділі популярний науковий або патріотичний виклад. Сего року зорганізовано доповняючу промислову школу.

Найважнійше се, що львівське Міщанське Братство взяло на себе ініціятиву і провід в цілій освідомляючій і організаційній роботі у Львові, та завзялося розбудити до сеї роботи й прочі міста Галичини.

Робота в місті взагалі кипить і, як би не брак гроша, результати могли би бути світлі. Великою хибою, котра не позволяє сеї роботи поглубити, вести її інтензивнійше і поширити на прочі міста, був і є брак всякої літератури для населення міст. Передовсім перешкодою розмаху в роботі є брак відповідної газети. Сего року зроблено пробу заповнення сеї прогалини заснованням „Слова" членами львівського Міщанського Братства і їх коштом. Коли би ся часопись уґрунтувалася, треба буде доконче взятися до продукції иншої лектури для міщан, щоби вони не потребували жити книжкою польською.

Ціль нашої часописи — все українське населення міст завести в табор свідомих, непохитних карних борців за волю української землі. Хто з міщан є в сій справі одної думки з нами, той повинен зробити все можливе, щоби наша часопись як найскорше станула на сильних ногах.

Але, се обовязок не лиш самих міщан. І селяни, і ті народні діячі, що вже майже безповоротно заанґажувалися в роботі між селянами і для селян, маючи на меті будучність України, повинні знати, що наша національна справа піде ліпше, як свідомій і карній селянській масі подасть руку свідоме, добре зорганізоване і карне міщанство. Правда, що українські міщани не мають до роздачі посольських мандатів і ледви чи в найблизшій будуччині будуть могли ущасливити кого мандатом. Але провідники нашої нації нехай будуть свідомі того, що в національній боротьбі не все рішає парляментарний мандат. Чи в 1918 році Українці були би уступили зі Львова, як би на освідомляючу і організаційну роботу в місті і для міста народні діячі були вложили тисячну часть тої енергії, яку вложили в роботу на селах і для села? Як би у Львові була лише одна тисячка національно свідомих українських шевських, ковальських, різницьких челядників і терміннаторів?!

Селянство і дотеперішні діячі повинні бути свідомі ще й того, що вони у міщан сильно задовжені, та що вже крайна пора зачати сей довг сплачувати. Робота між селянством і для селянства велася на кошт міщан. Міста занедбано, бо й ті міщани, котрі ставали до народної роботи, замість робити між своїми найблизшими і для них, робили для села, занедбуючи своє місто. Отже тепер, коли міщанство закотило рукави, щоби в містах спасти для української нації все те, що ще можна спасти, повинно свідоме селянство і селянські діячі народні подати міщанам руку. Нашій часописи не повинні кидати колод під ноги, але навпаки, помогти їй.

ВСІМ УКРАЇНЦЯМ ДО ВІДОМА.

ЩО — ДОЛЯРАМИ ВИПЛАЧУЄ ПОСИЛКИ в Старім краю
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — НАЙСКОРШЕ І НАЙДЕШЕВШЕ ПЕРЕСИЛАЄ ГРОШІ до краю чеками доляровими, дрефтами, переказами почтовими і телеграфічно
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — ШИФКАРТИ на всі Лінії до краю продає,
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — РІДНЮ З КРАЮ СПРОВАДЖУЄ,
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — СТАРОКРАЄВІ СПРАВИ, як контракти купна і продажі, справи судові, спадкові, маєткові, записи і тестаменти полагоджує точно та по мірних цінах
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — СПРАВИ НОТАРІЯЛЬНІ: афідевіти, повновласти, продажі домів, виміни домів і фармів, асекурації всякого рода, виробловання позичок — морґечів — переводить точно і совістно
УКРАЇНСЬКЕ БЮРО,
ЩО — ЗА ВСІ СПРАВИ, переведені в одинокім УКРАЇНСЬКІМ БЮРІ В ШІКАГО РУЧИМО. Услуга чесна і скора. Поради даром.

УКРАЇНСЬКЕ БЮРО В ШІКАГО
AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE
MICHAEL KLEM, Notary Public, Prop.
2020 WEST CHICAGO AVE., CHICAGO, ILL.

ХРУНІЯДА АБО ТВЕРДОХЛІБЩИНА.

Стійте, не стріляйте!
Крови не жадайте,
Роти замикайте,
На Бога все здайте!
Жийте з ляхом в згоді,
У пана працюйте;
На що вам свобода?
Ви на це наплюйте!
Що пан бідний зробить,
Як ми ярмо скинем?
Пан з голоду хляпне,
Тай ми тоді згинем!
А так рука в руку,
То сварки не буде,
Нехай жиє шляхта
Хай нам краще буде!
Кождий на виборах
Мусить голос дати,
І тим приятельство
Може доказати.
Зате, ржонд учцівий
Да вам дар оффіти,
Колбасем з капустом,
Відро оковіти.
Ріжні були „люди",
Ласі і неласі,
Хто був страх голодний
Той кушав ковбаси.

Бруклин, 13. грудня 1922.

Евген Жуковський.

ПРАЦЮЮЧІ ЖІНКИ В АЛАБАМІ

(З Жіночого Бюра Департаменту Праці).

Алабама є одним з чотирох американських стейтів, в яких для женщин робітниць нема ніяких законних обмежень робочого часу. Три прочі стейти, в яких законом не обмежено часу жіночої праці. се Флорида, Вест Вирджинія і Айова. Наслідок такий, що більшість робітниць зайнятих в індустріях Алабами працює по десять годин на день або й більше, починаючи роботу в пів семої або в семій годині рано, а кінчаючи в пів шестої або в шестій годині вечер, з одногодинною перервою на обід. Найбільш робітниць зайнятих в ткацьких заводах, але жінки працюють також в инших індустріях, з окрема в продукції харчів і одежі, в магазинах і пральнях. В деяких фабриках робітниці мають в суботу пів дня вільного від роботи, але не в усіх, а в деяких магазинах мусять навіть в суботу довше працювати як в инші дни. Скорочення робочого часу являеться головною потребою працюючого жіноцтва Алабами. Зрештою умови праці в деяких фабриках ліпші, в деяких гірші. Сотні женщин мусять при роботі цілий день стояти, навіть в моменти спочинку не мають на чім сісти. Деякі робітні дуже брудні, не провітрювані і негігієнічні; всі робітниці пють воду з одної посудини та втираються спільним рушником. Заробітки малі. Весною 1922-го року половина білих жінок заробляла менш як по $8.80 на тиждень, половина ніґерок менш як по $6.05, — правда, не працюючи весь час. Але й з тих, що працювали по сорок-вісім годин на тиждень або й більше, половина заробляла менш як $10.40 (білі) та $6.35 (чорні). Цілорічні заробітки представляють трохи ліпше, та не дуже. На протязі року половина білих робітниць заробила менше як по $502, половина чорних менш як по $324.

П
Пашпорти, шифкарти, справи старокраєві найскорше, найтанше полагоджує Канцелярія Нотаріяльна.
T. J. HRYCEY CO.,
329 S. 4th St.,
PHILADELPHIA, PA.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ ГОСПОДИНІ, котра могла би занятися домом, в літах від 25 до 30. Я сам є Українець, літ 27. Може бути з одною дитиною. Прошу голоситися до: A. Zalinskyj, 194 Monroe St., New York City. 96-97

ДЕТЕКТИВ BLOOM
під контролею Уряду стейту Ню Йорк
Кримінальні і цивільні доходження в справах крадіжий, ошуканьства і непорозумінь домашних. Коли знаходитесь в яких клопотах, подайте нам скарги до нас. 80.81.85
Полагоджуємо справи по цілій Америці і Канаді.
BLOOM DETECTIVE AGENCY,
799 BROADWAY, NEW YORK, N. Y.
Room 230, ріг 11-тої улиці.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!
ПЕРША УКРАЇНСЬКА АҐЕНЦІЯ В АЛЕНТАВН, ПА.
Українці! Коли хочете купити шифкарту, дім, лоту або фарму, прошу удатись до:
HARRY PYPIUK,
611 Ridge Avenue, Allentown, Pa.
Bell Tel. 835-J

ROYAL MAIL
ДО АМЕРИКИ
Зробіть приготовання тепер спровадити Ваші родини до Злучених Держав через ROYAL MAIL.
Знаменита обслуга для українських пасажирів; добрий харч і чисті кабіни для всіх.
Дуже догідні, поспішні кораблі часто відізджаючі:
ORDUNA ORCA
ORBITA OHIO
Відізджати можна з всіх европейських країв.
Пишіть по брошуру. По дальші інформації удавайтесь до:
ROYAL MAIL STEAM PACKET COMPANY,
SANDERSON & SON, Inc., Агенти,
26 Broadway, New York.
117 W. Washington St., Chicago.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР
DR. S. M. KAUFMAN
специяліст хронічних, венеричних і внутрішних недуг, акушер.
Години офісові від 4. до 8.30 веч.
111 E. 7th Street, New York
НОВИЙ ОФІС В ASTORIA, L. I.
Год. офісові від 9.30 до 12. в пол.
488—6th Ave., Astoria, L. I.
Telephone: Astoria 2572

МАРІЯ ТАМКУС
АКУШЕРКА
З школи Белвю Госпитал
Говорить по нашому.
429 Berry Street, Brooklyn, N. Y.
Tel. Stagg 6731.

DR. G. BUKKI

58 East 93th Street,
NEW YORK CITY
ЛІЧИТЬ НЕДУГИ.
Справляє неправильність носа, уха і лиця, усуне зморщки і т. п.
Від 9. рано до 7. вечером.
В неділі і свята до 4-ої.
ПИШІТЬ ПО КНИЖОЧКУ.

ДР. Б. ГОГЕНБЕРГ
специяліст зі старого краю. Лічить недуги мущин і женщин, як внутрішні так і зовнішні. Переводить всякі операції. Дає недужим безплатну пораду.
DR. B. HOHENBERG
304—2nd AVENUE,
межи 17-ою а 18-ою улицею
NEW YORK, N. Y.
Години офісові щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.
Телефон 1882 Stuyvesant

СПЕЦІЯЛІСТ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ МУЩИН І ЖЕНЩИН
як легких, жолудка, нирок, печінки, кишок і шкірних недуг, виснаження нервів, ревматизм, острі нервові і хрящеві недуги.
Порада даром.
Dr. ZINS
110 E. 16 St., NEW YORK
Межи 4th Ave. a Irving Place.
Години від 9. рано до 8. вечер.
В неділі від 9. рано до 4. попол.

ВАСИЛЬ І МАРІЯ МУЗИКА
Українські Погребники

Без ріжниці в котрій стороні Шікаго або околиці мешкаєте, телефонуйте до МУЗИКИ і заощадіть гроші.
2231 W. CHICAGO AVE.
Tел. Seeley 4252 і West 6557